

PRESUDA SUDA

28. siječnja 1992. (*)

„Članci 48., 59., 67. i 106. Ugovora o EEZ-u – Odbitak doprinosa za osiguranje”

U predmetu C-204/90,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku, na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, koji je uputio Cour de cassation de Belgique (Kasacijski sud, Belgija) u postupku koji se pred njim vodi između

Hannsa-Martina Bachmanna

i

État belge,

o tumačenju članaka 48., 59., 67. i 106. Ugovora o EEZ-u,

SUD,

u sastavu: O. Due, predsjednik, R. Joliet, F. A. Schockweiler i F. Grévisse, predsjednici vijeća, C. N. Kakouris, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias, M. Díez de Velasco i M. Zuleeg, suci,

nezavisni odvjetnik: J. Mischo,

tajnik: J. A. Pompe, zamjenik tajnika,

uzimajući u obzir pisana očitovanja koja su podnijeli:

- za tužitelja u glavnom postupku, Jean-Pierre Nemery de Bellevaux, odvjetnik, član Odvjetničke komore u Bruxellesu,
- za tuženika u glavnom postupku, Ignace Maselis, odvjetnik, član Odvjetničke komore u Bruxellesu,
- za Saveznu Republiku Njemačku, Ernst Roeder, u svojstvu agenta,
- za Komisiju Europskih zajednica, Jean-Claude Séché, pravni savjetnik, u svojstvu agenta,

uzimajući u obzir izvještaj za raspravu,

saslušavši usmena očitovanja stranaka u glavnom postupku koja su iznijeli danska vlada, koju zastupa Joergen Molde u svojstvu agenta, njemačka vlada, nizozemska

vlada koju zastupa T. Heukels u svojstvu agenta i Komisija, na raspravi održanoj 3. srpnja 1991.,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 17. rujna 1991.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Rješenjem od 28. lipnja 1990. koje je Sud zaprimio 5. srpnja 1990., Cour de cassation de Belgique (Kasacijski sud, Belgija) uputio je, na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u, prethodno pitanje o tumačenju članaka 48., 59., 67. i 106. Ugovora o EEZ-u.
- 2 To je pitanje upućeno u okviru spora između H. M. Bachmana, njemačkog državljanina koji je bio zaposlen u Belgiji, i État belge (Belgijska Država) u pogledu odbijanja direktora za izravne poreze u Bruxellesu-I da od njegovih ukupnih dohodaka od rada ostvarenih u razdoblju od 1973. do 1976. prizna odbitak doprinosa uplaćenih u Njemačkoj s naslova ugovorâ o osiguranju za slučaj bolesti i invalidnosti, kao i ugovora o životnom osiguranju koji su sklopljeni prije njegovoga dolaska u Belgiju.
- 3 To se odbijanje temelji na članku 54. code des impôts sur les revenus (Zakona o porezu na dohodak, u daljnjem tekstu: CIR) koji se primjenjuje na predmet u glavnom postupku, prema kojemu se od dohodaka od rada mogu odbiti samo doprinosi dopunskog osiguranja za slučaj bolesti i invalidnosti koji su uplaćeni u ustanovi za socijalnu sigurnost koju priznaje Belgija i doprinosi osiguranja za slučaj starosti i prerane smrti koji su uplaćeni u Belgiji.
- 4 H. M. Bachmann podnio je žalbu protiv te odluke pred cour d'appel de Bruxelles (Prizivnim sudom u Bruxellesu). Kako je ta žalba odbijena, obratio se Cour de cassation (Kasacijskom sudu) koji je odlučio prekinuti postupak dok se Sud ne izjasni o sljedećem prethodnom pitanju:

„Jesu li odredbe belgijskog poreznog zakona koje, u području poreza na dohodak, odbitak doprinosa osiguranja za slučaj bolesti i invalidnosti ili za slučaj starosti i smrti uvjetuju time da su ti doprinosi uplaćeni u Belgiji, spojive s člankom 48., člankom 59., a osobito njegovim prvim stavkom, i člancima 67. i 106. Ugovora iz Rima?”
- 5 Za širi prikaz okolnosti spora u glavnom postupku, tijekom postupka te pisanih očitovanja koja su podnesena Sudu, upućuje se na izvještaj za raspravu. Ti su dijelovi spisa preuzeti u nastavku samo u onoj mjeri u kojoj je to nužno za odlučivanje Suda.
- 6 Najprije valja podsjetiti da se u okviru postupka koji se vodi na temelju članka 177. Ugovora o EEZ-u na Sudu nije da se izjašnjava o spojivosti propisa nacionalnog prava s odredbama prava Zajednice, ali nacionalnom sudu može dati sve elemente tumačenja

koji proizlaze iz prava Zajednice da bi se tom sudu omogućilo da odluči o spojivosti tih propisa s navedenim odredbama Zajednice.

- 7 Stoga valja smatrati da nacionalni sud svojim prethodnim pitanjem u biti pita trebaju li se članci 48., 59., 67. i 106. Ugovora tumačiti tako da im se protivi da zakonodavstvo države članice koje odbitak doprinosu osiguranja za slučaj bolesti i invalidnosti ili za slučaj starosti i smrti uvjetuje plaćanjem tih doprinosa u toj državi.

Članak 48. Ugovora

- 8 Belgijska vlada primjećuje da se odredbe o kojima je riječ primjenjuju, bez razlike s obzirom na državljanstvo, na belgijske radnike i na radnike državljanke drugih država članica koji odluče ne prekidati ugovore prethodno potpisane u inozemstvu, te da je potpuno neutemeljena tvrdnja Komisije prema kojoj te odredbe idu osobito na štetu poreznih obveznika koji su državljani drugih država članica.
- 9 U tom pogledu valja istaknuti da su radnici koji su obavljali profesionalnu djelatnost u jednoj državi članici i potom se zaposle u drugoj državi članici ili su u njoj radi traženja posla, svoje ugovore o osiguranju za slučaj starosti i smrti ili ugovore o osiguranju za slučaj invalidnosti i bolesti obično potpisivali kod osiguratelja s poslovnim nastanom u prvoj državi. Iz toga slijedi da odredbe o kojima je riječ idu osobito na štetu tih radnika koji su u pravilu državljani drugih država članica.
- 10 Kada je riječ o ugovorima o osiguranju za slučaj starosti i smrti, belgijska vlada primjećuje da ako državljani drugih država članica koji su zaposleni u Belgiji, a takve su ugovore prethodno potpisali u drugoj državi članici, ne mogu svoje doprinose odbiti od ukupnih dohodaka koji se oporezuju u Belgiji, a da s druge strane, mirovine, rente, kapital ili otkupne vrijednosti koje su im isplatili osiguratelji u provedbi navedenih ugovora ne predstavljaju dohotke koji se oporezuju, kako to proizlazi iz članka 32.a, dodanog u CIR zakonom od 5. siječnja 1976. (*Moniteur belge* od 6. veljače 1976., str. 81.). Ako, po povratku u svoju zemlju podrijetla trebaju platiti poreze na te iznose, to ne proizlazi iz prepreke slobodnom kretanju radnika koju nameće belgijski zakon nego je to zbog neusklađenosti poreznih zakonodavstava država članica.
- 11 Taj se argument ne može prihvatiti. Naime, to su uobičajeno državljani drugih država članica, koji se nakon što su bili zaposleni u Belgiji, vraćaju u svoju državu podrijetla u kojoj su iznosi koje isplaćuju osiguratelji oporezivi pa zato neodbijanje doprinosa u domeni poreza na dohodak ti državljani nisu u mogućnosti kompenzirati neoporezivanjem iznosa koje isplaćuju osiguratelji. Točno je da takva situacija nastaje zbog neusklađenosti poreznih zakonodavstava država članica, ali to usklađivanje ne može biti preduvjet za primjenu članka 48. Ugovora.
- 12 Kada je riječ o osiguranju za slučaj invalidnosti i bolesti, belgijska vlada primjećuje da odredbe o kojima je riječ ne predstavljaju prepreku slobodnom kretanju radnika utoliko što će državljanin Zajednice koji želi prihvatiti posao u Belgiji svoj ugovor moći prekinuti bez pretrpljenih nepogodnosti i zaključiti novi ugovor s ustanovom za socijalnu sigurnost koju priznaje Belgija, kako bi iskoristio pravo na odbitak. Uostalom, to je ono što se uobičajeno i radi, jer pokriće tih osiguranja ovisi o sustavu obveznih osiguranja koji se od države članice do države članice razlikuje.

- 13 Taj se argument također ne može prihvatiti. Naime, potreba da se ugovor potpisan s osigurateljem s poslovnim nastanom u nekoj državi članici raskine, iako dotična osoba smatra da nastavak takvog ugovora odgovara njezinim interesima, da bi se iskoristilo pravo na odbitak koje je predviđeno u drugoj državi članici, jest, zbog poduzimanja radnji i nastalih troškova, prepreka njezinoj slobodi kretanja.
- 14 Belgijska, njemačka, nizozemska i danska vlada smatraju da su odredbe kao one koje je naveo nacionalni sud u svakom slučaju opravdane razlozima općeg interesa.
- 15 U tom pogledu njemačka vlada primjećuje da, što se tiče osiguranja za slučaj starosti i smrti, kao i osiguranja za slučaj bolesti i invalidnosti, iz sudske prakse Suda proizlazi (vidjeti presudu od 4. prosinca 1986., Komisija/Njemačka, t. 49., 205/504, Zb., str. 3755.) da države članice sklapanje ugovora o osiguranju kod osiguratelja s poslovnim nastanom u drugoj državi članici mogu uvjetovati postojanjem sustava odobrenja, da bi se osigurala zaštita potrošača kao ugovarateljâ osiguranja i osiguranikâ. Međutim, ako države članice nisu dužne prihvatiti zaključivanje ugovora o osiguranju koji ne poštuju taj uvjet, isto tako za takve ugovore nisu dužne odobriti porezne olakšice.
- 16 Taj se argument ne može prihvatiti. Ako države članice, da bi osigurale zaštitu osiguranikâ i ugovarateljâ osiguranja kao potrošača, mogu, u nedostatku mjera usklađivanja Zajednice, uvjetovati sklapanje određenih ugovora o osiguranju postojanjem odobrenja osiguratelja, na takav se opći interes ne može pozvati radi odbijanja priznanja postojanja ugovora o osiguranju koji su sklopljeni kod osiguratelja s poslovnim nastanom u drugim državama članicama u trenutku u kojem je osiguranik, ugovaratelj osiguranja tamo boravio.
- 17 Belgijska, nizozemska i danska vlada smatraju da su odredbe, kao što su one iz članka 54. CIR-a, nužne s obzirom na, s jedne strane, poteškoću, ako ne i nemogućnost nadzora potvrda o uplatama doprinosa koje su izvršene u drugim državama članicama i, s druge strane, potrebu osiguranja usklađenosti poreznog sustava u području osiguranja za slučaj starosti i smrti.
- 18 U pogledu učinkovitosti poreznog nadzora, valja istaknuti da se država članica, radi kontrole izvršenih uplata u drugoj državi članici, kada se, kao što je to slučaj u predmetu glavnog postupka, za pravilno utvrđivanje poreza na dohodak mora uzeti u obzir te uplate (članak 1., stavak 1.), može pozvati na Direktivu Vijeća 77/799/EEZ od 19. prosinca 1977. o međusobnoj pomoći nadležnih tijela država članica u području izravnog oporezivanja (SL L 336 str. 15., u daljnjem tekstu: direktiva).
- 19 Belgijska vlada ipak primjećuje da određene države članice nemaju nikakvu pravnu osnovu da od osiguratelja zahtijevaju informacije potrebne za nadzor uplata izvršenih na njihovom državnom području.
- 20 U tom pogledu valja istaknuti da članak 8. stavak 1. direktive ne zahtijeva suradnju poreznih tijela država članica kada njihovo zakonodavstvo ili upravna praksa nadležnom tijelu ne dozvoljava ni istraživanje, ni prikupljanje ili korištenje informacija za vlastite potrebe tih država. Ipak, nemogućnost zahtijevanja takve suradnje ne opravdava neodbijanje doprinosa osiguranja. Naime, dotična porezna tijela ništa ne sprječava da od zainteresirane osobe zatraže dokaze koje smatraju nužnima i da, ovisno o slučaju, ne priznaju odbitak ako ti dokazi nisu pruženi.

- 21 Kada je riječ o potrebi očuvanja usklađenosti poreznog sustava, u presudi Komisija/Belgija (C-300/90) donesenoj ovog istog dana Sud je smatrao da u belgijskom zakonodavstvu postoji veza između odbitka doprinosa i oporezivanja iznosa koje isplaćuju osiguratelji u provedbi ugovora o osiguranju za slučaj starosti i smrti. Naime, u skladu s navedenim člankom 32.a CIR-a, mirovine, rente, kapital ili otkupne vrijednosti iz ugovorâ o životnom osiguranju izuzeti su od poreza kada nije bilo odbitka doprinosa predviđenog u članku 54.
- 22 Iz toga proizlazi da se u takvom poreznom sustavu gubitak prihoda koji nastaje odbitkom doprinosa životnog osiguranja, pojam koji uključuje osiguranja za slučaj starosti i smrti, od ukupnog oporezivog dohotka nadomješta oporezivanjem mirovina, renta ili kapitala koje isplaćuju osiguratelji. U slučajevima kada izostane odbitak takvih doprinosa, ti su iznosi izuzeti od poreza.
- 23 Usklađenost takvog poreznog sustava, koji svaka država članica ustrojava sama, dakle pretpostavlja da u slučaju kada bi ta država bila dužna dopustiti odbitak doprinosa životnog osiguranja uplaćenih u drugoj državi članici, ona može oporezovati iznose koje isplaćuju osiguratelji.
- 24 U tom pogledu valja utvrditi da obveza osiguratelja da plati navedeni iznos ne bi mogla biti dostatno jamstvo. Naime, ako se ta obveza ne ispuni, trebala bi se izvršiti u državi članici poslovnog nastana, a čak neovisno o poteškoćama s kojima se država susreće da bi saznala o postojanju i iznosu uplata koje su izvršili osiguratelji koji imaju poslovni nastan u drugoj državi, nije isključeno pozivanje na razloge javnog poretka da bi se spriječila naplata poreza.
- 25 Doista, takvu bi obvezu u načelu moglo pratiti davanje jamstva osiguratelja, ali iz toga bi za njega proizašli dodatni troškovi koji bi se trebali prenijeti na premije osiguranja, tako da osiguranici, koji bi između ostalog mogli podlijegati dvostrukom oporezivanju iznosa koje im osiguratelji plaćaju u provedbi ugovorâ, ne bi više imali interes te ugovore zadržati.
- 26 Istina je da među određenim državama članicama postoje bilateralne konvencije koje dopuštaju porezni odbitak doprinosa uplaćenih u državi ugovornici različitoj od one koja takvu olakšicu odobrava, i koje priznaju jednoj državi ovlast oporezivanja iznosa koje osiguratelji plaćaju u provedbi svojih ugovora. Takvo je rješenje moguće samo putem konvencija ili primjenom nužnih mjera koordinacije i usklađivanja koje donosi Vijeće.
- 27 Iz toga proizlazi, s obzirom na trenutačno stanje prava Zajednice, da se usklađenost takvog poreznog sustava ne može osigurati odredbama koje su manje ograničavajuće od onih o kojima je riječ u glavnom postupku i da bi bilo koja druga mjera koja predmetnoj državi članici omogućuje sigurnu naplatu poreza koji njezino zakonodavstvo predviđa na iznose koje osiguratelji isplaćuju u provedbi svojih ugovora dovela do posljedica sličnih onima koje proizlaze iz nepriznavanja odbitka doprinosa.
- 28 S obzirom na navedeno valja priznati da su, u području osiguranja za slučaj starosti i smrti, odredbe kao što su one iz belgijskog zakona o kojem je riječ opravdane

potrebom jamčenja usklađenosti poreznog sustava u kojemu se one nalaze i da se stoga takve odredbe ne protive članku 48. Ugovora.

- 29 Ipak valja utvrditi da se članak 32.a CIR-a primjenjuje tek od 1975. te stoga obuhvaća samo jedan dio razdoblja o kojem je riječ. Na nacionalnom je sudu da ocijeni, s obzirom na navedeno, jesu li, za ostatak navedenog razdoblja, odredbe koje je naveo bile nužne radi ostvarenja gore spomenutog cilja od općeg interesa.
- 30 Na nacionalnom je sudu također da ocijeni, što se tiče osiguranja za slučaj bolesti i invalidnosti, jesu li navedene odredbe bile isto tako nužne za ostvarenje tog cilja.

Članak 59. Ugovora

- 31 U tom pogledu valja utvrditi da odredbe kao što su one iz belgijskog zakona o kojemu je riječ predstavljaju ograničenje slobode pružanja usluga. Naime odredbe koje podrazumijevaju poslovni nastan osiguratelja u državi članici da bi osiguranici mogli iskoristiti pravo na određene porezne odbitke obeshrabruju osiguranike da se obrate osigurateljima s poslovnim nastanom u drugoj državi članici i stoga za ove potonje predstavljaju prepreku slobodi pružanja usluga.
- 32 Prema sudskoj praksi Suda (vidjeti gore navedenu presudu od 4. prosinca 1986., t. 52.) zahtjev za postojanjem poslovnog nastana ipak je spojiv s člankom 59. Ugovora ako predstavlja neophodan uvjet za ostvarenje predviđenog cilja od općeg interesa.
- 33 Kao što to proizlazi iz prethodnih razmatranja, upravo je to slučaj kada je riječ o osiguranjima za slučaj starosti i smrti u razdoblju nakon 1975. Što se tiče prethodnih godina kao i osiguranjâ za slučaj bolesti i invalidnosti, na nacionalnom je sudu da ocijeni jesu li odredbe koje je naveo također bile nužne da bi se zajamčila usklađenost poreznog sustava kojeg su te odredbe dio.

Članak 67. stavak 1. i članak 106. Ugovora

- 34 Odredbe kao što su one iz članka 54. CIR-a ne protive se člancima 67. i 106. Ugovora. U tom je pogledu dostatno istaknuti da, s jedne strane, članak 67. ne zabranjuje ograničenja koja nemaju za cilj prijenose kapitala nego neizravno proizlaze iz ograničenja drugih temeljnih sloboda i da, s druge strane, odredbe kao što su one u glavnom postupku ne sprječavaju plaćanje doprinosa osiguranja osigurateljima s poslovnim nastanom u drugoj državi članici niti sprječavaju da se plaćanje izvrši u valuti države članice u kojoj osiguratelj ima poslovni nastan.
- 35 Stoga na prethodno pitanje valja odgovoriti da se člancima 48. i 59. Ugovora protivi zakonodavstvo države članice koje odbitak doprinosa osiguranja za slučaj bolesti i invalidnosti ili za slučaj starosti i smrti uvjetuje time da se ti doprinosi uplate u toj državi. Ipak, taj se uvjet može opravdati potrebom jamčenja usklađenosti poreznog sustava koji se primjenjuje. Takvo se zakonodavstvo ne protivi člancima 67. i 106. Ugovora o EEZ-u.

Troškovi

- 36 Troškovi njemačke, danske i nizozemske vlade kao i Komisije Europskih zajednica, koje su Sudu podnijele očitovanja, ne nadoknađuju se. Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka.

Slijedom navedenoga,

SUD,

o pitanjima koja je rješenjem od 28. lipnja 1990. uputio Cour de cassation de Belgique (Kasacijski sud, Belgija), odlučuje:

Člancima 48. i 59. Ugovora o EEZ-u protivno je zakonodavstvo države članice koje odbitak doprinosa osiguranja za slučaj bolesti i invalidnosti ili za slučaj starosti i smrti uvjetuje time da se ti doprinosi uplate u toj državi. Ipak, taj se uvjet može opravdati potrebom jamčenja usklađenosti poreznog sustava koji se primjenjuje. Takvo se zakonodavstvo ne protivi člancima 67. i 106. Ugovora o EEZ-u.

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 28. siječnja 1992.

[Potpisi]

* Jezik postupka: francuski